

SÈRIE 1

Cal respondre cinc preguntes repartides en tres exercicis. L'exercici 1 consta d'un text i tres preguntes. Els altres dos exercicis tenen una sola pregunta cadascun. L'exercici 1 i l'exercici 3 inclouen, cadascun, dues opcions (les dues opcions tenen les mateixes característiques). L'exercici 2 té una sola opció.

Hi ha, òbviament, multitud de maneres correctes de respondre les diferents preguntes. Els criteris que figuren a continuació pretenen unificar al màxim possible la correcció d'exàmens que es presten a solucions molt diferents. Res no pot substituir, però, l'exercici de sentit comú que requereix la decisió del corrector sobre si, i en quin grau, una resposta s'ajusta o no als principis generals que s'enuncien a continuació.

El paper de la coherència, la cohesió i la correcció gramatical, lèxica i ortogràfica

En una prova de filosofia és fonamental que l'estudiant s'expressi de forma clara, precisa i ben estructurada, i que elabori textos coherents i cohesionats, en què no hi hagi contradiccions i en què quedi clar el fil conductor d'allò que es va exposant i la relació entre les diferents idees que es presenten. Per altra banda, en un examen de filosofia, aquests elements no es poden avaluar de forma autònoma. Expressar-se amb claredat i de forma coherent i ben estructurada és essencial per mostrar que es pensa amb claredat i que es té una bona comprensió d'allò sobre què es parla. Aquests darrers dos aspectes (claredat de pensament i grau de comprensió) constitueixen el nucli d'allò que es vol avaluar amb aquest examen. La coherència, cohesió, claredat i precisió en l'expressió són, per tant, elements fonamentals de les respostes en aquest examen i resulten indissociables de l'avaluació del contingut d'allò que es diu. No se'n pot fer una avaluació separada o autònoma. En la mesura en què en una resposta hi manqui coherència, cohesió, claredat o precisió en l'expressió, això reflectirà una deficiència en el grau de comprensió de la temàtica tractada i, en aquesta mesura, haurà d'afectar negativament la qualificació d'aquesta resposta.

A més, cal tenir en compte que si una resposta exposa idees de forma coherent i ben estructurada que no es corresponen, però, amb allò que es demana, la claredat, coherència i precisió no afegeixen cap valor a la resposta.

Per altra banda, les faltes d'ortografia i els problemes de presentació poden restar fins a un màxim de 0,25 punts en el total de l'examen.

Pel que fa a l'ortografia: es comptabilitzaran les faltes en tot l'examen. Si en un examen hi ha 6 faltes o més, es restarà 0,25 punts de la nota de l'examen.

Pel que fa a la presentació: si la presentació és deficient, ja sigui per mala lletra, falta de marges, o la presència de guixots que dificulten poder saber què hi ha escrit, aleshores això comptarà, a efectes de l'avaluació d'aquest aspecte de l'examen, com si hi hagués una falta d'ortografia addicional. (Així: si l'examen té 5 faltes d'ortografia i, a més, presenta en diferents llocs problemes greus en la presentació, això es comptabilitzarà com a 6 faltes d'ortografia).

Exercici 1

Pregunta I

Sintetitzar breument el contingut del text.

[2 punts]

L'objectiu de la pregunta és detectar el grau de comprensió del text. **La resposta no cal que demostrï que l'alumne/a coneix els detalls de la filosofia de l'autor/a** (excepte si la manca d'aquest coneixement li impedeix d'entendre el text). Les restriccions sobre espai (entre 80 i 120 paraules) són només orientatives per determinar indirectament el tipus de resum que s'espera: ni un breu títol, ni una llarga parafrasi de tot el text. **Per tant, si el contingut del resum és equivalent al que es podria fer en el nombre de paraules indicat, no ha de comptar contra l'alumne/a el fet que no respecti aquests límits.**

A continuació s'esmenten les idees principals que se suposen en una resposta correcta. Cal tenir en compte, però, que les formes en què s'enuncien i articulen en un petit resum poden ser molt diverses. El seu enunciat pot ser explícit o estar implícit en la redacció de l'alumne/a. I, per descomptat, no es pot esperar de cap manera un desenvolupament detallat de cada idea. És important, però, que l'alumne/a no es limiti a enunciar idees, sinó que mostri comprensió de l'estructura argumentativa o discursiva del text.

Opció A

Per assolir la màxima puntuació, cal que el resum exposi, d'una forma o altra, les idees següents:

- (i) En text comença indicant com cal interpretar una imatge o analogia que s'ha descrit abans.
- (ii) En aquesta analogia es donen les següents correspondències:
 - (a) La presó es correspon amb el món visible.
 - (b) El foc que il·lumina la presó es correspon amb el sol del món visible.
 - (c) Sortir i contemplar el que queda fora de la presó es correspon amb l'ascensió de l'ànima al món intel·ligible.
- (iii) Amb gran esforç es pot arribar a veure la idea del bé, que és la idea sobirana.
- (iv) Actuar rectament requereix haver contemplat la idea del bé.

Opció B

Per assolir la màxima puntuació, cal que el resum exposi, d'una forma o altra, les idees següents:

- (i) En aquest text es presenta una objecció al que el text anomena 'enfocament utilitarista' sobre la qualitat de vida en un país.
- (ii) Segons es descriu, l'Utilitarisme considera que la qualitat de vida d'un país ve determinada pel grau en què es satisfan les preferències de la gent; i això, al seu torn, s'entén en termes d'allò que les persones manifesten quan se'ls demana.
- (iii) L'objecció que es presenta és que l'enfocament utilitarista no té en compte que una persona pot adaptar o emmotllar els seus desitjos i les seves preferències a les expectatives dels altres, de forma que no desitgi allò que creu que no pertoca a la gent de la seva classe social, o del seu gènere, o de la seva raça. Per tant, l'utilitarisme no pot explicar que a vegades sigui injust que una persona no tingui accés a certes coses que no desitja, quan el fet que no les desitgi resulta del fet que s'ha vist empesa a adaptar les seves preferències per la pressió social.

En totes dues opcions, l'avaluació de la pregunta I s'ha de fer **de manera global**.

L'alumne/a no té en absolut per què fer el seu resum distingint exactament el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera coherent les idees que s'hi indiquen.

Pregunta II

Identificar el **significat** de termes o expressions.

[1 punt]

El que es demana no és donar definicions exactes o precises que hagin de ser vàlides per a qualsevol context d'ús de les expressions, ni tampoc que l'alumne/a utilitzi un vocabulari tècnic. El fet que l'alumne/a utilitzi un llenguatge sense cap tecnicisme, si no té incorreccions, no haurà de comptar en contra seu. Quan sigui possible, té dret a inferir el significat només de la informació que li proporciona el text. En la mesura en què demostrï la comprensió pertinent, això no pot comptar en contra seu.

Opció A

- a) «ànima»: la part d'una persona que és immortal i on resideixen les seves funcions intel·lectuals.
- b) «conjectura»: quelcom que s'assumeix temporalment, pendent encara de verificar si és veritat o no.

Opció B

- a) «preferències adaptatives»: les preferències que una persona té, que resulten del fet d'adaptar allò que voldria al que creu que s'espera que ella faci i vulgui.
- b) «objectiu social»: allò que es considera un element que determina la qualitat de la vida en un determinat país o societat.

Important: aquestes respostes són sols un exemple de resposta correcta. En cadascun dels casos hi ha moltes altres maneres correctes de respondre.

Pregunta III

Explicar el sentit d'una determinada afirmació i les raons de l'autor/a per fer aquesta afirmació. [3 punts]

L'enunciat demana referir-se al pensament de l'autor/a. S'haurà de tenir present, però, que el que es demana no és una exposició general del seu pensament. Només es tindran en compte les idees que siguin pertinents per entendre l'afirmació que es vol explicar i per entendre les raons de l'autor/a per fer aquesta afirmació. Una bona resposta ha de saber indicar quin paper té aquesta afirmació particular en el conjunt del pensament de l'autor/a i com aquesta afirmació es justifica a partir d'allò que l'autor/a defensa. A vegades, una exposició general i correcta del pensament del filòsof/a pot no respondre al que es demana si no explica com el pensament general de l'autor/a justifica la tesi particular que és objecte de la pregunta.

Opció A

Una resposta ha de tenir la màxima puntuació si tracta, adequadament, les qüestions que es desglossen els punts següents:

- (i) La distinció platònica entre *el món sensible*, que és un món d'aparences, defectuós i ple d'error, i el *reialme del món intel·ligible*, on hi ha les *formes* o *idees*, i que és més real i perfecte.
- (ii) Distinció i relació entre les idees (eternes, immutables i, en cert sentit, models dels objectes visibles) i els objectes sensibles. Els objectes visibles ens semblen bells o bons en la mesura que participen d'allò que és la bondat en si, o la bellesa en sí.
- (iii) Hi ha diferents graus de coneixement. El coneixement autèntic és el coneixement d'allò etern i immutable. La dialèctica és la disciplina que permet accedir al coneixement de les idees.
- (iv) L'ànima és diferent del cos i és qui pot accedir al coneixement de les idees.
- (v) Saber què és el bé, requereix poder distingir entre les diferents coses que diem que són bones, i allò que és el bé en ell mateix, la idea del bé. Aquesta idea del bé és la idea suprema.
- (vi) Actuar bé requereix conèixer el bé. I per tant conèixer la idea de bé.
- (vii) Qui vulgui actuar assenyadament, per tant, haurà de, mitjançant la dialèctica, accedir al coneixement de la idea de bé.

Opció B

Una resposta ha de tenir la màxima puntuació si tracta, adequadament, els punts següents:

- (i) Caracteritzar què és l'*enfocament utilitarista* (tal com l'entén Nussbaum en aquest capítol i es descriu en el text): La qualitat de vida en un país està determinada pel grau de satisfacció dels desitjos i preferències dels seus habitants, i aquest grau de satisfacció queda reflectit en allò que la gent manifesta quan se'ls hi demana.
- (ii) Explicar què són les preferències adaptatives (això està explicat en el text de l'examen; l'alumne/a ho ha d'explicar amb claredat i amb les seves pròpies paraules –fer paràfrasis del text, per ell mateix, no mostraria que l'alumne en té una bona comprensió).
- (iii) Explicar per què l'existència de les preferències adaptatives presenta un problema per a l'enfocament utilitarista (entenent l'enfocament utilitarista de la manera que s'ha caracteritzat a (i)). De nou, aquest punt està explicat en el text de l'examen. Es tracta que l'alumne/a en mostri una bona comprensió explicant-ho amb cert detall, amb claredat i amb les seves pròpies paraules.
- (iv) No és imprescindible per a obtenir la màxima puntuació, però serà meritori (pot afegir puntuació) si la resposta, com a part d'aclarir què és l'enfocament utilitarista, explica *alguna* de les altres objeccions que Nussbaum presenta a l'enfocament utilitarista (de nou, entès segons la caracterització de (i)): l'objecció que l'utilitarisme considera sols la suma de les satisfaccions, no directament que cadascú sigui tractat de forma justa; l'objecció que hi ha preferències que no són comparables; l'objecció que situacions com la de la *màquina del plaer* mostrarien que la satisfacció no és, en ella mateixa, allò que la gent vol i que allò que dona valor a una vida.
- (v) No és imprescindible per a obtenir la màxima puntuació, però serà meritori (pot afegir puntuació) si la resposta explica com, segons Nussbaum, la Teoria de les Capacitats, a diferència de la Teoria Utilitarista, sí seria capaç d'explicar per què és injust que hi hagi persones que no puguin fer determinades activitats, encara que siguin activitats que aquestes persones no desitgen, quan això es deu al fet que s'han format preferències adaptatives. (Per exemple, el cas de Vasanti que, abans de rebre suport i formació, no experimentava insatisfacció pel fet de no tenir l'oportunitat de participar en la vida política; tot i que era objectivament un mal i una injustícia que no tingués l'oportunitat de fer-ho).

• En les dues opcions, l'avaluació de la pregunta III s'ha de fer **de manera global**. L'alumne/a no té en absolut per què fer la seva explicació distingint el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera coherent les idees que s'hi indiquen.

Exercici 2

Avaluar una situació tot aplicant les idees d'un autor. [2 punts]

És una pregunta oberta i poden haver-hi diferents tipus de resposta. Una possible resposta, segurament la que resultarà més prominent a una majoria d'estudiants, seria fixar-se en els aspectes pertinents, per avaluar aquesta afirmació, de les filosofies de Nietzsche i de Descartes.

En el cas de Nietzsche no entendria aquesta afirmació (que apareix en els seus escrits) de forma literal. Nietzsche creu que tot el sistema moral occidental estava construït sobre la base de la creença en el Déu de la tradició jueva-cristiana. I un cop s'ha començat a abandonar el cristianisme com a marc de referència compartit, tots els valors que s'havien generat a partir d'aquesta tradició jueva-cristiana estan desapareixent. El que era el marc de referència moral compartit s'ha esfondrat, i això ha de donar lloc a la desorientació i la desesperació. La mort de Déu faria referència doncs, segons Nietzsche, al col·lapse i desaparició d'un determinat marc moral.

La perspectiva de Descartes sobre aquesta afirmació, podem inferir, seria del tot diferent. Entesa literalment, la frase seria trivialment falsa. Déu existeix. Que Déu, un ésser omnipotent i bondadós existeix és, de fet, una de les pedres angulars en l'argumentació que Descartes presenta a les Meditacions. Descartes intenta provar l'existència de Déu en les Meditacions. Perquè la part referida a Descartes tingui la màxima puntuació cal que en aquesta resposta s'esbossi, com a mínim, *una* de les proves que Descartes ofereix per intentar establir l'existència de Déu.

L'avaluació d'aquesta resposta es pot fer en dues parts, cadascuna de les quals valdrà 1 punt:

- (i) Grau de comprensió de les idees del primer autor/a que siguin pertinents per a fer una avaluació del punt de vista descrit en la pregunta.
- (ii) Grau de comprensió de les idees del segon autor/a que siguin pertinents per a fer una avaluació del punt de vista descrit en la pregunta.

Allò que es respongui a la darrera indicació en la pregunta ("Per acabar, indiqueu, molt breument, quin us sembla que és el punt principal de semblança o de contrast entre les propostes dels dos autors, pel que fa al punt tractat") s'haurà de considerar que contribueix tant a l'avaluació de (i) com de (ii).

En l'avaluació d'aquesta pregunta cal tenir compte que no es pot exigir, òbviament, que l'alumne/a tingui un coneixement d'especialista d'allò que diu l'autor/a de qui es parla, ni tan sols que conegui tots els detalls del pensament de l'autor/a que poguessin ser pertinents a l'hora d'avaluar el cas plantejat en aquest exercici. Una resposta pot obtenir perfectament la màxima qualificació si l'alumne/a mostra una bona comprensió de les idees **bàsiques** de l'autor/a i en fa un ús raonable a l'hora d'avaluar la situació indicada (encara que en alguns aspectes d'aquesta aplicació s'aparti d'allò que, en un coneixement més ampli i exacte de les idees de l'autor/a, seria adequat de dir).

Finalment, cal tenir en compte que allò central que es vol avaluar en aquesta pregunta és el grau de comprensió que l'alumne/a té de les idees d'un determinat autor/a o autors/es sobre un determinat tema. Una manera d'avaluar aquesta comprensió és comprovant si l'alumne/a sap aplicar el coneixement de les idees dels autors estudiats a l'hora de resoldre un determinat problema o realitzar una determinada tasca que l'alumne/a potser no havia considerat prèviament i que, en aquest examen, ha d'encarar per primer cop. L'avaluació de cadascuna de les dues parts de la pregunta cal fer-la de forma global: s'ha d'avaluar el grau de comprensió que l'alumne/a demostra de les idees de l'autor/a en qüestió (específicament: el grau de comprensió de les idees de l'autor/a rellevants per explicar el seu posicionament davant de l'afirmació plantejada).

Exercici 3

Consideració raonada de l'estudiant a favor o en contra d'una tesi. [2 punts]

Es tracta d'avaluar una afirmació (o un argument, o un grup d'afirmacions) que estarà relacionada (potser indirectament) amb algun dels problemes tractats per algun/a dels autors/es seleccionats. En aquesta pregunta, l'estudiant ha d'intentar justificar la seva posició a favor o en contra de l'afirmació (o grup d'afirmacions o argument) fent-ne una valoració personal (la resposta pot també consistir a explicar, de manera raonada, per què de fet no està ni a favor ni en contra de l'afirmació).

Es tracta que l'estudiant faci l'esforç d'**argumentar** d'una **manera personal, clara i coherent** a favor o en contra de la tesi.

D'altra banda, l'acord del corrector/a amb la tesi defensada no pot tenir-se en compte a l'hora d'avaluar aquesta pregunta, ni tampoc el fet que l'alumne/a ignori arguments històricament importants.

Caldrà valorar, doncs:

- (a) El grau de comprensió que es mostri de la tesi (o argument o grup d'afirmacions) que cal discutir.
- (b) La coherència de les raons que l'estudiant doni, ja sigui a favor o en contra de la tesi, i la claredat de la seva exposició.

És important que l'alumne/a no es limiti a fer afirmacions, sinó que ofereixi raons o consideracions per mirar de donar suport a allò que afirma.

En totes dues opcions serà meritori que l'alumne mostri una bona comprensió de la reflexió sobre la qual se li demana que indiqui raonadament si hi està d'acord o no.